

DOUĂ CĂRȚI DE ADRESE ALE ORAȘULUI LIBER REGESC SIGHIȘOARA DIN ANII 1893 ȘI 1906

Adonis P. Mihai

Ultimele două decenii ale veacului al XIX-lea și prima decadă a secolului al XX-lea au constituit pentru orașul liber regesc Sighișoara¹ etape majore în procesul de modernizare și capitalizare. Chiar dacă întreprinderile industriale au avut în această perioadă o pondere mai redusă în viața economică a orașului, predominând încă activitățile atelierelor meșteșugărești, în cele din urmă sub presiunea mediului economic și socio-politic din Transilvania, așezarea de pe râul Târnava Mare a început să evolueze și s-a creat un mediu economic prosper. Astfel că la începutul secolului al XX-lea Sighișoara era un oraș de mărime medie din monarhia austro-ungară, ancorat la realitățile cotidiene al Imperiului.

După anul 1867 în Transilvania s-a impus un nou tip de integrare pe piața monarhiei austro-ungare. Schimbările de ordin juridic, economico-financiar, tehnic și social au fost deosebit de importante pentru modernizarea și dezvoltarea provinciei periferice a Imperiului, cum era considerată Transilvania. Totuși, trebuie să remarcăm că întreaga evoluție economică a Transilvaniei din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea a reflectat o realitate duală. Epoca industrială a venit în forță, cu o serie de tehnologii industriale moderne, însă alături de acestea au supraviețuit meseriile și meșteșugurile tradiționale, unde metodele arhaice de lucru erau încă folosite.² Această realitate economică dublă a putut fi decodată și în paginile celor două cărți de adrese ale orașului liber regesc Sighișoara din anii 1893 și 1906.³

1 Observăm aici faptul că orașul își mai menținea pentru această epocă, în titulatura sa, atributele de oraș liber (*freien*) și regesc (*königlich*) în cadrul Imperiului austro-ungar, deși *Universitas Saxonum* fusese desființată în anul 1876. Localitatea se afla pe fostul *Fundus Regius* („Pământul Regesc”), unde locuitorii erau supuși în evul mediu direct regelui maghiar, care era reprezentat în fiecare scaun sășesc de către un jude regal. Conform Diplomei regelui Andrei al II-lea din anul 1224 comunitățile sașilor de pe *Königsboden* (Pământul Regesc) își alegeau singure primarii și preoții și erau judecați doar de către rege sau de judele regal. Unificarea politică a zonelor locuite de sași de pe Pământul Regesc (Scaunele *Sibiu, Orăștie, Sebeș, Miercurea, Nochrich, Cincu, Rupea, Sighișoara*, la care s-au adăugat mai apoi și Scaunele *Mediaș, Șeica*, respectiv districtele *Brașov și Bistrița*) în *Universitas Saxonum*, a fost posibilă datorită renunțării în anul 1477 a regelui Matia Corvin (1458-1490) de a mai numi *juzii regali* în scaunele sășești. Aceștia au fost aleși din 1477 de către cetățenii cu drepturi depline din aceste scaune - Felix Sutschek, *Statutele Municipale ale Sașilor din Transilvania*. Traducere de autor, Stuttgart, 1997, pp. 27-28; Ernst Wagner, *Istoria sașilor ardeleni*. Traducere de Maria Ianus. Cuvânt înainte de Thomas Nägler, București, Ed. Meronia, 2000, pp. 19-20, 30.

2 *History of Transylvania*. General editor Béla Köpeczi. Editors Gábor Barta, István Bóna, László Makkai, Zoltán Szász. Translated by A. Chambers-Makkai, Gy. Donga, E. Dunay, V. Gálthy, G. Mészöly, É. D. Pálmai, K. Rozsnyai, M. Seleanu, Ch. Sullivan, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1994, pp. 566, 582-583; *Istoria Transilvaniei*, vol. III (de la 1711 până la 1918). Coordonatori Ioan-Aurel Pop, Thomas Nägler, Magyari András, Cluj Napoca, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2008, pp. 517, 523, 529.

3 *Adressbuch der kgl. freien Stadt Schässburg*. Auf Grund ämtlicher Daten herausgegeben von der Buchdruckerei Brüder Jördens. I. Jahrgang, Schässburg, Gedruckt und zu haben bei Brüder Jördens, 1893, 70 p. + XL p. *Adressbuch der k. freien Stadt Schässburg*. II. Jahrgang, Schässburg, Verlag von W. Krafft. Auslieferung W. Krafft, Hermannstadt, 1906, 96 p. Mai departe abreviat *Adressbuch 1893*, respectiv *Adressbuch 1906*.

Cărțile de adrese au fost destul de obișnuite în spațiul german, încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, cum au fost cele ale orașelor Hanovra (1798) sau Berlin (1799). În Germania au existat mai multe proiecte de digitalizare și de punere în valoare a cărților de adrese istorice. Un astfel de proiect este cel al Bibliotecii Centrale a orașului Berlin, inițiat în anul 2006. Acesta s-a concretizat în digitalizarea cărților de adrese ale orașului Berlin de la 1799 până la 1943.⁴ Alt proiect este cel al Bibliotecii Universității din Heidelberg, unde au fost cuprinse cărțile de adrese ale orașului Heidelberg începând cu anul 1839 și mergând până în 1943.⁵

Și în Transilvania, orașele săsești (Brașov, Sibiu, Sighișoara, Mediaș) au editat astfel de cărți de adrese, numai că acestea au apărut mai târziu.⁶

Cartea de adrese este o listă scrisă de adrese a persoanelor fizice, a autorităților și instituțiilor publice sau private, a întreprinderilor economice dintr-un oraș. Cea mai cunoscută carte de adrese este astăzi cea intitulată *Pagini Aurii*.⁷

În vechile cărți de adrese se consemnau numele, prenumele, meseria (profesia, ocupația), adresa poștală compusă din numele străzii și numărul imobilului. Mai târziu s-au adăugat numărul de telefon, iar în zilele noastre numărul de fax, adresa de e-mail, site-ul web. Publicațiile de odinioară înregistrau persoanele imposibile, capii de familie – bărbații, dar au existat și nume de femei, în cazul văduvelor.

Vechile cărți de adrese au indicat o anumită poziționare și organizare a locuitorilor în spațiul urban, în cazul de față al sașilor, maghiarilor și românilor din orașul Sighișoara, de la finele veacului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Prin aceasta am putut înțelege mai bine manifestarea spiritului economic în cotidianul orașului.

4 <http://adressbuch.zlb.de/searchResultAdressbuch.php?&CatalogName=adre2007&CatalogCategory=adress&CatalogLayer=1&ImgId=94425> accesat la data de 06.10.2010.

5 <http://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/digi/hdadressbuch.html> accesat la data de 06.10.2010.

6 *Adressen-Buch der Stadt Kronstadt* (1874, 1876, 1879, 1880, 1883-1884, 1890, 1898); *Adressbuch der k. freien Stadt Hermannstadt* (1882-1911); pe site-ul web al Universității Goethe din Frankfurt pe Main poate fi accesată ediția digitalizată, din anul 1901, a cărții de adrese a orașului liber regesc Sibiu - <http://publikationen.ub.uni-frankfurt.de/volltexte/2006/103623/pdf/hermannstadt.pdf> accesat la data de 06.10.2010; *Adressbuch der königlichen freien Stadt Mediasch* 1914, o singură apariție; *Sighișoara* cu 2 ediții, 1893 și 1906.

7 *Pagini Aurii. Mureș. 2008-2009*. Aceasta publicație este împărțită în două. Prima parte („*Când ai nevoie de o mână de ajutor*”) cuprinde serviciile telefonice speciale și de urgență, cuvântul introductiv, harta județului Mureș, harta orașului Tg. Mureș, lista străzilor din Tg. Mureș, adrese, telefoane utile, servicii telefonice, lista traseelor mijloacelor de transport în comun, un indice alfabetic de clasificare a tuturor domeniilor de activitate din județul Mureș, cu denumirea lor, etc. Partea a doua („*Apelezi la Pagini Albe. Apelezi pe cine vrei*”) redă lista tuturor abonaților telefonici din județul Mureș, grupați în ordine alfabetică, pe localități.

Cele două cărți de adrese ale orașului liber regesc Sighișoara au fost editate de doi tipografi diferiți. Prima, cea din 1893, a fost tipărită de Frații Jördens (Franz și Hugo), fii tipografului Friedrich Jördens,⁸ cea de a doua, de către Wilhelm Krafft.⁹

Cartea de adrese a orașului liber regesc Sighișoara pentru anul 1893 se deschidea cu un cuvânt înainte¹⁰ al Fraților Jördens, prin care aflăm că această publicație se dorea a fi un „*excelent instrument de lucru al contemporanilor*” pentru susținerea intereselor economice ale atelierelor meșteșugărești și ale activităților comerciale și industriale locale. Editorii erau conștienți de faptul că această primă carte de adrese a orașului nu putea fi exhaustivă și cereau publicului cititor să le semnaleze lipsa unor informații, datele incomplete sau greșite. Aceasta era prima carte de adrese și imaginea orașului trebuia să fie redată cât mai exact și mai corect.

A doua carte, publicată la 13 ani după prima ediție, se deschidea cu seria de date statistice ale orașului.

Reflectarea cotidianului prin intermediul celor două publicații a fost posibilă și prin analiza paralelă a acestora, susținută prin tabele și liste. Pentru început, cuprinsul lucrărilor ne-a permis un contact direct cu orașul acelei epoci:

Adressbuch 1893	Adressbuch 1906
Cuvânt înainte (Vorwort)	Date statistice (Statistische Daten)
Date statistice (Statistische Daten)	I. Lista alfabetică a persoanelor (Alphabetisches Personenverzeichnis)
Prima parte (I. Theil)	II. Lista alfabetică pe materii (Alphabetisches Sachverzeichnis)
Lista alfabetică pe materii (Alphabetarisches Sachverzeichnis)	1. Autorități și instituții (Behörden und Aemter)
1. Autorități și instituții (Behörden und Aemter)	2. Școli și instituții de educație (Schul- und Bildungsanstalten)
2. Școli și instituții de educație (Schul- und Bildungsanstalten)	3. Asociații și societăți (Vereine und Gesellschaften)
3. Asociații (Vereine)	4. Instituții sanitare și de îngrijire (Sanitäts- und Wohlfahrtsanstalten)
4. Meșteșuguri și comerț (Handels- u. Gewerbetreibende)	5. Meșteșuguri și comerț (Handels- u. Gewerbetreibende)

8 Tipograf german originar din Lübeck. După 1850 a ajuns la Sibiu, iar din 1868 s-a mutat la Sighișoara. Aici va edita, începând cu anul 1872, ziarul local *Schäßburger Anzeiger*. După moartea sa din 1879 tipografia a fost preluată de cei doi fii - Walter Roth, *Zeitungen, Druckerei, Verlages, Buchhandlungen, Bibliotheken und Lesegesellschaften* în vol. *Schäßburg. Bild ein siebenbürgischen Stadt*. Herausgegeben von Heinz Brandsch, Heinz Heltmann und Walter Lingner, Rautenberg Verlag, 1998, p. 231.

9 W. Krafft, de origine sighișoreană, a avut în proprietatea sa o editură puternică la Sibiu, care a publicat o serie de lucrări importante pentru cultura și civilizația sașilor din Transilvania. În anul 1904 W. Krafft a cumpărat tipografia și ziarul Fraților Jördens - *Schäßburger Zeitung*, noul nume al ziarului, din anul 1900, în loc de *Schäßburger Anzeiger*.

10 *Adressbuch 1893*, p. 3.

<p>5. Avocați și medici (Advokaten und Aerzte)</p> <p>A doua parte (II. Theil) Lista firmelor înregistrate (Verzeichnis der protocollirten Firmen)</p> <p>A treia parte (III. Theil) Lista străzilor și caselor (Gassen- und Häuser Verzeichnis)</p> <p>A patra parte (IV. Theil) Reclame (Inserate)</p>	<p>6. Proprietari de mașini cu aburi și motoare (Dampf- und Motorbetriebe)</p> <p>7. Avocați și medici (Advokaten und Aerzte)</p> <p>III. Lista firmelor înregistrate (Verzeichnis der protocollirten Firmen)</p> <p>IV. Lista străzilor și caselor (Gassen- und Häuser- verzeichnis)</p> <p>V. Generalități (Allgemeines)</p> <p>1. Lista vecinătăților (Verzeichnis der Nachbarschaft) Legăturile telefonice (Telephon-Anschlüsse)</p> <p>2. Semnalele din Turnul cu Ceas în caz de incendiu (Turmuhrsignale bei Bränden)</p> <p>3. Stațiile de alarmare în caz de incendiu (Allarmstationen bei Bränden)</p> <p>4. Ghid prin Sighișoara și împrejurimi (Führer durch Schäßburg und Umgebung)</p>
--	---

Capitolele de început ale cărților de adrese înfățișau datele statistice pentru anii 1893 și 1906,¹¹ surse deosebit de însemnate pentru cercetarea istorică.

	Adressbuch 1893	Adressbuch 1906
Numărul locuitorilor din orașul liber regesc Sighișoara	9.629 4.638 bărbați (48,16%), 4.991 femei (51,83%) Sași – 5.243 (54,45%) Români – 2.446 (25,40%) Maghiari – 1.577 (16,37%) Alții – 363 (3,76%)	10.868 5241 bărbați (48,22%), 5627 femei (51,77%) Sași – 5.462 (50,25%) Români – 2.800 (25,76%) Maghiari – 2.267 (20,85%) Alții – 339 (3,11%)
Numărul locuitorilor din orașul liber regesc Sighișoara după confesiune	Evanghelici – 4.868 (50,55%) Ortodocși – 2.691 (27,94%) Romano-catolici – 1.150 (11,94%) Reformați – 569 (5,90%) Israeliti – 104 (1,08%) Alții – 247 (2,56%)	Evanghelici – 5.126 (47,16%) Ortodocși – 3.067 (28,22%) Romano-catolici – 1.279 (11,76%) Reformați – 849 (7,81%) Israeliti – 179 (1,64%) Alții – 369 (3,39%)
Numărul imobilelor (caselor), inclusiv gospodăriile agricole (Maierhöfe)	1.679	1.888 (o creștere de 209 imobile -11,06%)

¹¹ *Adressbuch 1893*, pp. 5-7; *Adressbuch 1906*, pp. 5-6.

Numărul localităților (comunităților), numărul caselor și populația din comitatul Târnava Mare	<p>125 30.325</p> <p>132.454 Sași – 57.398 (43,33%) Români – 51.622 (38,97%) Maghiari – 12.026 (9,07%) Alții – 11.398 (8,60%)</p>	<p>125 32.360 (o creștere de 2035 imobile - 6,28%)</p> <p>145.138 Sași – 61.769 (42,55%) Români – 61.779 (42,56%) Maghiari – 17.139 (11,80%) Alții – 4.451 (3,06%)</p>
Domeniile în care erau angajați locuitorii orașului	<p>1.341 în comerț și meșteșuguri, activități industriale (13,92%) 1.224 în agricultură (12,71%) 279 profesii intelectuale (2,89%) 916 servitori, alte servicii (9,51%) 39, 03% din populație ocupată</p>	<p>1.857 în comerț și meșteșuguri, activități industriale (17,08%) 1.228 în agricultură (11,29%) 366 profesii intelectuale (3,36%) 948 servitori, alte servicii, zilieri (8,72%) 40, 45% din populație ocupată</p>

Comparând datele oferite de recensămintele anilor 1890 și 1900 cu cele de mai sus, cifrele nu difereau prea mult. Din 9.618 suflete înregistrate la 1890¹², 5.202 erau sași (54,08%), 2.429 români (25,25%), 1.630 maghiari (16,94%), 357 alții (3,71%); 4.881 evanghelici (50,74%), 2.701 ortodocși (28,08%), 1.125 romano-catolici (11,69%), 523 reformați (5,43%), 240 unitarieni (2,49%), 101 izraeliți (1,05%), 45 greco-catolici (0,46%), 1 altă confesiune (0,01%). Recensământul de la 1900 consemna 10.868 suflete din care 5.462 sași, 2.800 români, 2.267 maghiari, 339 alții.

Am considerat necesar să amintim aici un recensământ agricol al Transilvaniei din anul 1895,¹³ respectiv recensământul Transilvaniei din 1900 – populația după ocupații, care au avut loc între anii de apariție ai celor două cărți de adrese. Pentru 1895 erau recensate 2.065 de gospodării la Sighișoara. Dintre acestea, 366 erau asigurate împotriva incendiilor la clădiri, 8 la cereale și furaje, una globală, alta împotriva pagubelor produse de grindină; 12.010 iugăre (6845,7 ha) se aflau în proprietate, 3.732 iugăre (2127,24 ha) în arendă, 101 iugăre în uzufruct. Nu exista nici o gospodărie agricolă cu activitate industrială sau care utiliza îngrășăminte chimice. Suprafața totală a gospodăriilor era de 15.843 iugăre (9030,51ha), din care 2.212,74 ha terenuri arabile,

12 Varga E. Árpád, Erdély etnikai és felekezeti statisztikája (1850-1992) -<http://varga.adatbank.transindex.ro/?pg=3&action=etnik&id=573> accesat la 06.10.2010.

<http://varga.adatbank.transindex.ro/?pg=3&action=felek&id=572> accesat la 06.10.2010.

13 *Recensământul agricol din 1895. Transilvania*, vol. I, Traian Rotariu – coordonator, Maria Semeniuc, Mezei Elemer, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2003, pp. 210 - 211.

522,12 ha grădini, 1502,52 ha fânașuri, 90,63 ha vie cultivată, 148,77 ha pășuni, 4058,97 ha păduri, 1,14 ha stufăriș și 491,34 ha terenuri neproductive.

La 1900 Sighișoara număra 10.868 de suflete, din care 4.683 (43,08%) de persoane erau ocupate și 6.185 (56,91%) întreținute. Cele 4.683 de persoane erau ocupate în industrie – 1.607 (34,31%), agricultură și horticultură - 1.197 (25,56%), servicii publice și liber profesioniști – 366 (7,81%), comerț și credit – 250 (5,33%), transporturi – 188 (4,01%), servitori casnici – 484 (10,33%), zilieri – 364 (7,77%), armată – 11 (0,23%), alte ramuri ale economiei primare – 31 (0,66%), alte ocupații – 185 (3,95%).¹⁴

După cum bine se poate remarca, cele două cărți de adrese s-au raportat direct la înregistrările recensămintelor din anii 1890 și 1900. Simpla comparare a datelor relevă pregnant acest fapt. Deși populația a înregistrat o ușoară creștere, de 1250 suflete (11,50% între 1890 - 1900), în cei 13 ani (1893 – 1906) realitatea economică și socială a orașului nu s-a modificat radical.

Din cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea creșterea numărului de locuitori a urmat o ușoară linie ascendentă, în care majoritatea a deținut-o populația de origine germană până în anul 1939, când numărul românilor din Sighișoara l-a depășit, pentru prima dată în istoria seculară a orașului, pe cel al sașilor (din populația totală de 14.279 suflete, 5434 erau români - 38,05% și 5384 sași – 37,7%).¹⁵ Curba descendentă a populației germane a început să se manifeste după 1880, astfel că la 1910 sașii nu mai dețineau majoritatea demografică absolută în oraș. O creștere demografică importantă a fost înregistrată în schimb, de către populația românească și cea maghiară.

Listele alfabetice pe materii ale celor două cărți de adrese enumeră autoritățile, instituțiile și oficiile comitatului Târnava Mare și cele ale orașului Sighișoara pentru anii 1893 și 1906, însoțite de adresa acestora: Arhiva orașului (Archiv, städt.), Oficiul metrologic comitatens (Eichamt, Komitats-), Oficiul ingineresc pentru cale ferată (Bahningineur-Amt), Biroul gării (Bahnstationsamt) – 1893, Căile Ferate (Bahnen), Căile ferate regale maghiare (kön. ung. Staatsbahn), Calea ferată îngustă Sighișoara-Agnita (Schässburg-Agnethler Vizinalbahn) – 1906, Oficiul regal de construcții (Bauamt, königl.), Oficiul orașenesc de construcții (Bauamt, städt.), Judecătoria regală a districtului (Bezirksgericht, königl.), Direcția financiară regală (Finanzdirection, k.u.), Comisariatul Gărzii Financiare (Finanzwach-Commissariat), Ocolul silvic orașenesc (Forstamt, städt.) – 1893, Ocolul silvic orașenesc (Forstamt, städt.), Ocolul silvic regesc (Forstamt, k. ung.),
14 *Recensământul din 1900. Transilvania. Populația după ocupații*, vol. II, Traian Rotariu – coordonator, Maria Semeniuc, Mezei Elemer, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2006, pp. 438-439.

15 *Situația populației din județul Târnava Mare, arătată pe comune și naționalități și cu arătarea procentului*, ff. 7-9. Documentul a fost emis de Prefectura Județului Târnava Mare, Serviciul Cancelariei, în Sighișoara, la data de 11 octombrie 1939 și era semnat de prefectul județului col. Th. Colbazi. Acest document se află în Depozitul de istorie modernă și contemporană a Muzeului de Istorie din Sighișoara.

Administrația regească a pădurilor districtului (Bezirks-Forstverwaltung, k. ung.) – 1906, Judecătoria comunală (Gemeindegerecht), Comisia pentru școala de meserii (Gewerbeschulcommission), Oficiul cărții funciare (Grundbuchsbehörde), Camera de comerț și industrie Brașov, reprezentanța Sighișoara (Handels- u. Gewerbekammer Kronstadt), Comandatura cazarmii de honvezi (Honvédstations-Commando) - 1893, Comandatura postului de jandarmerie (Gensdarmarie-Posten-Kommando) – 1906, Oficiul județean al comitatului Târnava Mare (Komitatsamt des Gross-kokler Comitates), Biroul central (Centralamt), Oficiul comitatens pentru orfani (Komitatswaisenstuhl), Oficiul orășenesc pentru orfani (Waisenamt, städt.), Tribunalul județean (Stuhlrichterämter), Comisia de administrare a comitatului (Komitats-Verwaltungs-Ausschuss), Adunarea reprezentativă (Vertretungskörper) – 1893, Adunarea reprezentativă (Municipal - Vertretungskörper) – 1906, Biroul orășenesc al pieții (Marktamt, städt.) – 1893, Registratura regală (Matrikelamt, k. u.) – 1906, Direcția superioară școlară regală din Sibiu cu reprezentanță la Sighișoara (Oberschuldirection k. u. Hermannstadt) – 1893, Notarul public regal (Notar, königl. öfentl.) – 1906, Căpitania poliției (Polizeihauptmannschaft), Oficiul orășenesc de îngrijire (Pfründler-Anstalt, städt.) – 1893, Casa de asigurări de sănătate a districtului Sighișoara (Schässburger Bezirks – Kranken Kasse), Oficiul de intență (Quartiermeisteramt) – 1893, Abatorul orașului (Schlachthaus, städt.) – 1906, Inspectoratul școlar regesc (Schulinspektorat k. u.), Procuratura de stat (Staatsanwaltschaft), Casieria orașului (Stadtkassa), Medicul veterinar al comitatului (Tierarzt, Komitats-), Medicul veterinar de stat, pentru oraș și district (Tierarzt, Staats- für Stadt u. Bezirk), Medicul veterinar al orașului (Tierarzt, städt.) – 1906, Comisia de evaluare a impozitelor (Steuerbemessungs-Commission) – 1893, Oficiul regal de impozite (Steueramt k. u.), Oficiul orășenesc de impozite (Steueramt, städt.), Magistratul orașului (Stadtmagistrat), Adunarea reprezentativă a orașului (Stadtvertretung) – 1906, Inspectoratul regal pentru animale de prăsilă (Tierzuchtinspektorat, kön. ung.) – 1906, Administrația orășenească a apelor (Verwaltung der städt. Gefälle) – 1906.¹⁶

Unele dintre autoritățile și instituțiile de mai sus aveau două titulaturi – „orășenesc”, cele care aparțineau de oraș și „regal” („regesc”) care erau subordonate guvernului de la Budapesta, existând birouri și servicii paralele pentru comitat și oraș. Administrația orășenească era exercitată de către sași, iar administrația regală (a comitatului) aparținea maghiarilor.

În urma legii din anul 1868, limba maghiară a devenit limba oficială în justiție, administrația centrală, armată, serviciile de poștă și telegraf, calea ferată. Posturile noi din administrație au făcut ca accesul maghiarilor din alte regiuni să devină o necesitate.¹⁷ După cum reiese din analiza numelor persoanelor care au ocupat funcții în administrația comitatului și în cea a orașului, noua realitate etnică administrativă a fost confirmată și la nivelul comitatului Târnava Mare și a orașului Sighișoara.

16 *Adressbuch 1893*, pp. 9-25; *Adressbuch 1906*, pp. 25-38.

17 Michel Tanase, *Viața urbană a Mediașului în ajunul primului război mondial. Încercare de reconstituire prin statute și anuare* în *Historia Urbana*, tomul XI, 2003, nr. 1-2, pp. 32, 45.

Instituțiile religioase își găsesc și ele locul în cele două cărți de adrese, fiind grupate după confesiuni: Consistoriul evanghelic districtual Sighișoara, Oficiul parohial evanghelic, Prezbiteriul evanghelic, Oficiul și prezbiteriul reformat, Oficiul și prezbiteriul ortodox, Oficiul și consiliul bisericesc romano-catolic.¹⁸

Cei care doreau să cunoască instituțiile școlare și de educație ale orașului Sighișoara din anul 1893 descopereau că existau 9 unități de învățământ: Școala orășenească evanghelică, Școala orășenească pentru meserii, Liceul evanghelic, Grădinița germană, Creșa Asociației culturale transilvănene (maghiară), Școala evanghelică pentru fete, Școala elementară de stat pentru fete și băieți, Școala primară ortodoxă, Școala primară romano-catolică.¹⁹ Se putea identifica o singură instituție de stat – Școala elementară de stat pentru fete și băieți (maghiară), restul școlilor aparținând orașului și confesiunilor religioase din localitate. La 1906, numărul unităților de învățământ și educație era dublu. La 13 ani, după prima consemnare a lor într-o carte de adrese, instituțiile școlare ale orașului Sighișoara erau: Liceul evanghelic *Episcopul Teutsch*, Școala evanghelică orășenească elementară pentru băieți, Școala evanghelică orășenească elementară pentru fete, Seminarul evanghelic pedagogic pentru învățătoare, Școala de stat pentru meserii, Școala orășenească pentru meserii, Școala evanghelică de lucru manual, Școala religioasă israelită, Grădinița evanghelică, Grădinița de stat, Creșa evanghelică, Creșa de stat, Creșa Asociației culturale transilvănene (maghiară), Școala de muzică a Asociației Sighișorene de Muzică, Școala elementară de stat pentru fete și băieți, Școala comunală de stat pentru fete, Școala primară ortodoxă, Școala primară romano-catolică.²⁰ Școlile confesionale s-au menținut, adăugându-se o școală religioasă evreiască, iar instituțiile școlare de stat au crescut la 5.

Spiritul asociativ al sașilor sighișoreni din această epocă a putut fi întâlnit în asociațiile și societățile pe care le-au întemeiat. La 1893 își desfășurau activitatea în oraș 23 de asociații, în 1906 numărul lor ajungând la 36. Asociațiile și societățile aveau un caracter eterogen, fiind consemnate asociații culturale, sociale, economice, bancare, sanitare, sportive sau de petrecere a timpului liber. Alături de asociațiile fondate de către sași au existat și societăți ale maghiarilor sau românilor.²¹

Cartea de adrese din anul 1906 dedică o parte importantă menționării celor opt instituții sanitare și de asistență socială din orașul liber regesc Sighișoara, instituții deosebit de importante pentru sănătatea și îngrijirea locuitorilor: Spitalul comitatului Târnava Mare, condus la acea vreme de către dr. Julius Oberth, tatăl

18 *Adressbuch 1893*, pp. 25-28; *Adressbuch 1906*, pp. 38-40.

19 *Adressbuch 1893*, pp. 29-31.

20 *Adressbuch 1906*, pp. 38-40.

21 *Adressbuch 1893*, pp. 31-34; *Adressbuch 1906*, pp. 43-49.

celebrului om de știință Hermann Oberth, Spitalul orașenesc de boli infecțioase, Colonia de băi de la Vlăhița (jud. Harghita), Consiliul orașenesc pentru săraci, Filiala evanghelică pentru îngrijirea bolnavilor (Sibiu), care avea sub îndrumare medicală și un cabinetul pentru masaj, Biroul de întrajutorare în uniune cu secția de orfani, Orfelinatul.²² Se evidențiau dintre aceste instituții, spitalul comitatului și spitalul de boli infecțioase, la Sighișoara existând o mai veche tradiție medicală (din sec. al XV-lea) și de îngrijire a săracilor și orfanilor.

Părțile care tratează comerțul și atelierile meșteșugărești (mica industrie) din oraș s-au bucurat de o atenție specială din partea editorilor, atât în anul 1893 cât și în 1906. De altfel aceste secțiuni din cărțile de adrese ilustrau profilul economic al orașului, unde mai predominau atelierile meșteșugărești. Nu dorim să intrăm în foarte multe detalii asupra acestui aspect, și vom menționa doar faptul că în cele două capitole ale cărților au fost consemnați cu numele, prenumele, domeniul de activitate și adresa poștală toate persoanele care desfășurau activități de comerț și producție meșteșugărească la Sighișoara în anii 1893 și 1906. Cel interesat de un anumit meșter, îl putea găsi cu ușurință atât în paginile publicațiilor, cât și la numerele indicate pentru străzile orașului. Domeniile de activitate erau înregistrate alfabetic, existând pentru majoritatea sectoarelor mai multe oferte: zugravi, lăcuitori, farmaciști, afumători de carne, cofetari, brutari, măcelari, proprietari cafenele, bărbieri, producători de bere, oțet, lichior, săpun, legători de cărți, tipografi, librari, armurieri, strungari în lemn, oțelari, fierari, lăcătuși, tinichigii, comercianți de ouă, făină, vopsitori, dulgheri, dogari, tâmplari, vizitii, proprietari de hanuri (case de oaspeți), hoteluri, turnători de clopote, bijutieri, ceasornicari, băcani, prăvălii de haine vechi, comercianți de lemne, pălărieri, producători de nasturi, de piepteni, comercianți de produse manufacturiere, produse de galanterie, produse țărănești, produse de mercerie, îmbrăcăminte pentru bărbați, comercianți de sare, mirodenii și produse coloniale, de sticlă și porțelan, lămpi, cojocari, arămari, pielari, curelari, tăbăcari, șelari, frânghieri, zidari, producători de cuțite, proprietari de depozite pentru mobilă și lemne, proprietari de mori și instalații cu aburi, pavatori, fotografi, coșari, șlefuitori (tocilari), croitori, cizmari, pantofari, sculptori în piatră, comercianți de spirt, tapițeri, proprietari de fabrici de postav, de țesătorii de bumbac, postăvari, proprietari de magazine pentru stofe, rotari, spălătorii – călcătorii - curățătorii, pictori interioare, avocați, medici ș.a.

Din totalul populației de 9.629 de locuitori, la 1893, 39,03% erau cuprinși în diverse sectoare economice, din care 13,92% comerț și ateliere meșteșugărești. În 1906, din cei 10.868, 17,08% erau angajați în activități comerciale și meșteșugărești din totalul de 40,45% al populației active.

²² *Adressbuch 1906*, pp. 49-50.

Numărul întreprinderilor comerciale, a celor cu caracter meșteșugăresc, industrial și bancar înregistrate prin protocol²³, a înregistrat o creștere ușoară, de la 34 în 1893 la 42 în 1906 – *Adleff Zimmermann & Comp.* (fabrică de postav), *Essigmann Johann* (magazin de stofe și articole de modă), *Fernengel Karl* (mirodenii), *Frank Karl* (țesătorie și vopsitorie), *Girscht Helene* (articole țesute și de modă), *Hausenblasz A. V.* (articole manufacturiere și de modă), *Horeth Friedr. J.* (tipografie și editură), *Kamner & Jekelius* (produse din fier), *Krafft W.* (tipografie și editură), *Societatea Târnăveană de Economii* (maghiară), *Kwieczynsky Anton* (țesătorie, vopsitorie, magazin mărfuri diverse), *Lang August* (magazin de haine, croitorie bărbați), *Leonhardt Johann* (fabrică de lichior și oțet, magazin mărfuri diverse), *Leonhardt Josef* (agenție și depozit de bere), *Leonhardt W.* (mărfuri diverse), *Lingner Albert* (moară cu aburi, comerț cu făină și fructe), *Frații Letz* (construcții, moară cu aburi, gater), *Lootz W. H.* (mărfuri diverse), *Löw Wilhelm* (prima țesătorie de bumbac, vopsitorie pe aburi și apretură din Transilvania), *Matzak Michael* (țesătorie de bumbac și vopsitorie), *Misselbacher J. B. sen.* (mirodenii, stofe, articole de modă, articole din sticlă, porțelan și galanterie), *Mökesch Albert* (produse din fier), *Olah Franz & Comp.* (produse din fier), *Petrovits F.* (articole din sticlă, porțelan, galanterie), *Radler S. Friedrich* (mărfuri diverse), *Richter J.* (produse din fier), *Societate pe acțiuni Calea Ferată Îngustă Sighișoara-Agnita*, *Asociația Sighișoreană Meșteșugărească de Economii și Împrumut*, *Asociația Sighișoreană de Economii și Întraajutorare*, *Asociația Sighișoreană de Economii și Credit Ipotecar*, *Schullerus H.* (mărfuri diverse), *Cooperativa Sighișoreană de Consum* (maghiară), *Cooperativa Sighișoreană de Producere a Hameiului* (maghiară), *Sigmund Johann* (produse din piele), *Schimberski Franz* (pantofar), *Societatea de Economii și Credit „Târnăveana”* (românească), *Teutsch B. Josef* (mirodenii, produse coloniale, pânzeturi, articole manufacturiere, mercerie, galanterie, casa de expediții, comerț en gross cu vinuri), *Vandory Franz* (tutungerie și pompe funebre), *Wohl Franz* (magazin de haine, croitorie bărbați), *Wohl Otto* (croitorie bărbați), *Zimmermann A.* (produse din fier), *Frații Zimmermann* (fabrică de postav).

Nomenclatura străzilor orașului Sighișoara (vezi *Anexa*) cuprinde pe lângă numele străzilor în ordine alfabetică, numerele imobilelor în ordine crescătoare și numele proprietarilor acestora. La 1893 existau 37 de străzi principale în Cetate și în Orașul de Jos. În Cetate cele 18 străzi grupau un număr de 155 de imobile. Numărul 1 se afla pe Dealul Școlii. În Orașul de Jos numerotarea imobilelor continua de la numărul 156 până la numărul 883. Dorim să subliniem aici faptul că nu exista o numerotare distinctă a caselor din Cetate față de cele din Orașul de Jos. Celor 37 de străzi li se mai adăugau zonele considerate periferii ale orașului la 1893, în număr de 5, consemnate cu titulatura de *Vorstadt B, C, D, E, F*. În aceste periferii mai erau înscrise încă 83 de

23 *Adressbuch 1893*, pp. 45-46; *Adressbuch 1906*, pp. 49-50.

nume de străzi, străduțe sau locuri cu rezonanță istorică și locală. Aceste periferii nu se aflau întotdeauna foarte departe de orașul propriu zis. Unele din aceste zone erau locuite de sași, altele de maghiari sau de români, cum a fost cazul *Periferiei E*, care includea *Ziegelgasse*, actuala stradă Cornești.

În 13 ani, datorită dezvoltării orașului, numărul caselor a crescut de la 1.679 (anul 1893) la 1.888 (1906). Au apărut astfel străzi noi (vezi *Anexa*), cele 5 zone, considerate periferice, grupând în anul 1906 doar 22 de nume de străduțe și locuri. Unele străzi din periferii au căpătat statut de străzi însemnate ale orașului. Începând din anul 1906 numerotarea imobilelor din oraș s-a făcut de la numărul 1 pentru fiecare stradă în parte. Nomenclatorul alfabetic al străzilor avea ca și primă stradă – Albertstrasse (actuala Str. Zaharia Boiu), cu numerele 1-24. În total erau trecute 55 de nume de străzi, cu peste 1800 de imobile. Ca și în anul 1893, existau proprietari de mai multe imobile, unii dintre aceștia având în proprietate 2, 3 sau chiar 4 case.

Frații Jördens, care au editat cartea de adrese a orașului liber regesc Sighișoara din anul 1893, au inclus în partea finală a publicației o serie de 59 de reclame ale băncilor, principalelor ateliere meșteșugărești, întreprinderi industriale și comerciale din oraș. Analiza acestora și a nivelului reclamei economice de la Sighișoara din a doua jumătate a secolului al XIX-lea au făcut obiectul unui studiu de al nostru în anul 2003.²⁴

Atelierul meșteșugăresc și prăvăliile care comercializau produsele acestuia au constituit verigile unui lanț economic, prin care a pulsat o puternică viață meșteșugărească. La un moment dat în oraș s-au produs aproape toate obiectele și alimentele necesare traiului. Desființarea breslelor și importurile de mărfuri diverse au stricat acest echilibru intern, atât de fragil și a lăsat teren liber de desfășurare jocului cererii și ofertei, ideii de piață în sensul modern al cuvântului. Industrializarea a avut efecte profunde asupra sistemului de activități economice și asupra relațiilor dintre oameni. Orașul, care era legat de industrie, servicii, administrație, a transformat structurile sociale și a influențat definitiv modelul de familie și gospodărie din societate.²⁵

O nouă rubrică a fost inclusă în ediția din 1906 a cărții de adrese – *Generalități (Allgemeines)*, care se deschidea cu o listă a tuturor vecinătăților din Sighișoara, organizate pe principalele străzi ale orașului. După numele conducătorului de vecinătate (*Nachbarvater*) din cele 32 de vecinătăți, 21 erau săsești, 10 românești și una maghiară.²⁶ În cartea de adrese din 1906, ca o noutate aparte era lista abonaților telefonici din Sighișoara. Existau 67 de posturi telefonice, care asigurau comunicarea verbală în oraș

24 Adonis Mihai, *Unele aspecte privind nivelul reclamei economice la Sighișoara în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în Revista Bistriței*, XVII, 2003, pp. 217-233.

25 Traian Rotariu, *Demografia și sociologia populației. Fenomene demografice*, Iași, Ed. Polirom, 2003, p. 312.

26 *Adressbuch 1906*, p. 91.

într-o manieră mai comodă. Numărul 1 la telefon se afla la biroul prefectului comitatului Târnava Mare. Aproape toate instituțiile publice ale comitatului și ale orașului dispuneau de conexiuni telefonice, la acestea adăugându-se o serie de persoane particulare, precum medicul orașului Josef Bacon – numărul 5, arhitecții Letz – numărul 33, Cafeneaua Martini – 32, loc unde clienții puteau folosi telefonul cafenelei, medicul primar dr. Julius Oberth – 12, mării comercianți J. B. Misselbacher – 19 și J. B. Teutsch – 18, proprietarii fabricii de postav, Frații Zimmermann – 53 ș. a.

Rețeaua de telefonie de la Sighișoara, deși era modestă în 1906 ca număr de abonați (0,61% din 10.868 locuitori), a fost executată datorită existenței curentului electric furnizat de Uzina electrică din Sighișoara, fondată în anul 1903.²⁷ Aceasta a distribuit curentul electric pentru iluminatul casnic și public din oraș, alături de cel necesar pentru rețeaua de telefonie. La 1905 erau instalate 2.650 de becuri la consumatorii casnici și 217 becuri pentru iluminatul public.²⁸

Pentru locuitorii orașului Sighișoara anilor 1893-1906 anumite sunete produse de clopotul avertizor din Turnul cu Ceas constituiau semnale specifice de alarmare pentru anumite zone din oraș, în caz de incendii: o bătaie scurtă – Cetatea; 2 bătaii scurte – Piața Orașului (*Marktplatz*), Str. N. Bălcescu (*Hämchen*), Str. Il. Chendi (*Spitalgasse, Hülzgasse*), Str. Tache Ionescu (*Kleingasse*), Str. Șt. O. Iosif (*Hintergasse*), Str. Mihai Eminescu (*Schassgasse*) și străzile din jur; 3 bătaii scurte – Străzile 1 Decembrie 1918 și Horia Teculescu (*Baiergasse*), Str. N. Iorga (*Haingässchen*), Str. G. Coșbuc (*Galtberg*), Str. Avram Iancu (*Hennerberg*); patru bătaii – Str. Morii (*Mühlgasse*); 5 bătaii – Cornești (*Kornescht*), 6 – incendiu de pădure; 10 – zonele de la nord de Cetate. Aceste semnale pentru indicarea incendiilor erau dublate de stațiile de alarmare prezente pe străzile enumerate mai sus.²⁹

Turiștilor care soseau la Sighișoara în anul 1906 li se propuneau o serie de obiective de vizitat în oraș sau în împrejurimi. În oraș puteau admira și vizita *Biserica Mănăstirii* cu altarul său de la sfârșitul secolului al XVII-lea și cristelnița din 1440, *Biserica din Deal* cu frumosul său tabernacol din secolul al XV-lea, *Biserica romano-catolică*, recent construită, *Biserica reformată*, *Liceul Episcop Teutsch* cu sala de festivități, cu colecțiile sale de hărți, antichități, numismatică și științe naturale, *Muzeul Alt-Schässburg*, din Turnul cu Ceas, deschis atunci între orele 8-12 (taxa de intrare - 30

27 Lucrările de electrificare ale orașului Sighișoara au fost proiectate și conduse de către inginerul Oskar von Miller din München. El a construit în 1896 și centrala hidroelectrică Sadu I, pentru alimentarea orașului Sibiu. În 1903 s-a pus în funcțiune, în locul unei mori de apă a primăriei, prima centrală electrică a orașului Sighișoara. Rețelele au fost construite pe stâlpi de lemn și au alimentat consumatorii cu tensiune continuă de 300/150 V. Uzina și toate instalațiile au fost de la început în proprietatea orașului - *Un secol de electricitate 1898-1998. Târgu Mureș*. Lucrare realizată de ing. Avéd I., ing. Balásy Béla, ing. Carp I., ing. Crișan Ștefan, ec. Kovács, ing. Macarie Al., Târgu Mureș, 1998, p. 34.

28 *Ibidem*, p 35.

29 *Adressbuch 1893*, p. 7 ; *Adressbuch 1906*, p. 94 .

helleri),³⁰ între orele 11-12 intrarea era gratuită, clădirea administrației Comitatului Târnava Mare cu minunata sală de ședințe, unde se afla un tablou al pictorului Fritz Schullerus – *Die Union der siebenbürgischen Stände in Schässburg 1506*, monumentul *Petőfi* din fața clădirii comitatului. Printre clădirile mai deosebite ale orașului se mai numărau Judecătoria comitatului, Seminarul evanghelic de fete, Școala evanghelică de fete, Școala evanghelică de băieți, Școala elementară de stat pentru fete și băieți, Școala evanghelică orășenească pentru fete, Casa Asociației Sighișorene a Meșteșugarilor, Uzina de producere a curentului electric. Alături de obiectivele arhitectonice din oraș se mai recomandau turiștilor și nu numai, plimbări prin oraș și în afara acestuia, cu durata cuprinsă între 40 de minute și o oră și jumătate. Satele din jurul Sighișoarei (Albești, Saschiz, Apold, Criș, Mălâncrav) constituiau și ele puncte de interes.

Pentru cinstirea memoriei unor personalități proeminente ale orașului Sighișoara, existau încă din anul 1906 patru plăci comemorative închinată episcopilor evanghelicilor Georg Paul Binder (1784 - 1867) și Georg Daniel Teutsch (1817 - 1893), poetului Michael Albert (1836 - 1893), generalului Michael von Melas (1729 - 1806).³¹

O anumită fațetă din istoria orașului Sighișoara a putut fi dezvăluită prin paginile celor două cărți de adrese. Privind numele oamenilor din aceste publicații putem călători înapoi în timp, cu mai bine de 100 de ani. În spatele fiecărui nume s-au aflat pe lângă activitățile economice, care erau indicate atât de exact în listele alfabetice, viața persoanei respective, bucuriile și momentele mai puțin bune ale existenței, încercările cotidianului. Am putea descoperi în spatele fiecărui nume povestea unei familii, cu tot ceea ce a reprezentat aceasta din punct de vedere social și economic. Prin numele persoanelor simple, proprietarii de prăvălii și ateliere meșteșugărești, prin numele persoanelor mai înstărite, marii proprietari de magazine și întreprinderi industriale, pulsul orașului a putut fi simțit și înregistrat pentru viitor, prin efortul editorial al Fraților Jördens și W. Krafft. La data apariției lor, cărțile de adrese au fost mijloace de informare asupra vieții economice a orașului, astăzi ele constituie surse valoroase pentru cercetarea istorică.

Caracterul economic, predominant săsesc, al orașului s-a schimbat însă în perioada interbelică, când au avut loc o serie de procese și fenomene economice, sociale și politice care au modificat definitiv structurile de bază ale orașului.

30 30 helleri reprezentau a treizecea parte dintr-o coroană austro-ungară, introdusă în Imperiu la 1892.

31 *Adressbuch 1906*, pp. 95-96.

**TWO ADDRESSES BOOKS OF FREE ROYAL TOWN SIGHIȘOARA
FROM THE YEARS 1893 AND 1906
(Summary)**

The author of this article presents two addresses books of the free royal town Sighișoara from the years 1893 and 1906. The first was edited and printed by Jördens Brothers and Wilhelm Krafft printed the second.

The address book was very common in the German towns from West Europe (the end of the 18th Century). In Transylvania the addresses books appeared from the year 1870.

The two addresses books of Sighișoara are very valuable sources for the historical research. Through these publications, we can understand the economic profile of the town. There are also mentioned series of statistical information about the town.

Each book has important lists with the names of the authorities and institutions from Târnava Mare county and Sighișoara town, the names of economic activities, the names of the peoples with their addresses, the names of the streets, the names of the neighborhoods.

We can say that in the back of each name are a life and a story, which is waiting to be discovered. Reading all these names, we can travel in the past with over 100 years ago.

The annex of this article includes a table with the names of the streets and squares from the years 1893, 1906 and 2010.

ANEXA

Nume de străzi, piețe și locuri în Sighișoara

1893	1906	2010
Schulberg	Schulberg	Dealul Școlii
Umweg	Umweg	Str. Scării
Entenplatz Entengasse	Pfarrhofplatz Pfarrhofgasse	P-ța Cositorarilor Str. Cositorarilor
Schullgasse	Schullgasse	Str. Școlii
Hundsrücken	Hundsrücken	Str. Cojocarilor
Hinter der Mauer	Stadtmauerzeile	Str. Zidul Cetății
Obere Tischlergasse Untere Tischelergasse	Tischlergasse	Str. Tâmplarilor
Schanzgasse	Schanzgasse	Str. Bastionului
Burgplatz	Burgplatz	P-ța Cetății
Klostergasse	Klostergasse	Str. Mănăstirii
Thurm-gasse	Turm-gasse	Str. Turnului
Puikagässchen	Berggässchen	Stradela Cetății
Marktplatz	Marktplatz	P-ța Hermann Oberth
Kleingasse	Kleingasse	Str. Tache Ionescu
Hüllgasse	Hüllgasse	Str. Ilarie Chendi
Obere Schaasgasse Untere Schaasgasse	Schaasergasse	Str. Mihai Eminescu
Hirtengässchen	Hirtengässchen	Str. Păstorilor
Hintergasse	Hintergasse	Str. Șt. O. Iosif

Hemchen	Am Hämchen	Str. N. Bălcescu
Haingässchen	Haingässchen	Str. N. Iorga
Obere Galtberg Untere Galtberg	Obere Galtberg Untere Galtberg	Str. Axente Sever Str. G. Coșbuc
Obere Baiergasse Mittlere Baiergasse Untere Baiergasse	Baiergasse	Str. Horea Teculescu Str. 1 Decembrie 1918
An der Hille	An der Hülle	Str. V. Roman
Kleine Mühlgasse Grosse Mühlgasse	Kleine Mühlgasse Grosse Mühlgasse	Str. Morii
	Albertstrasse	Str. Zaharia Boiu
Schleifengraben?	Bachgasse	Str. Horea
	Bahngasse	Str. Gării
	Bischof Teutschplatz	P-ța Muzeului
	Brückengasse	Str. Consiliul Europei
	Brunnenplätzchen	Str. Gen. Ieremia Grigorescu
Bunergasse	Bunergasse	Str. Libertății
Unter der Burg	Burghals	Str. Anton Pann
Vor dem Fuchsloch	Fuchsloch	Str. Română
	Gartengasse	Str. Mărășești
	Grabengasse	Str. Cloșca
Am Knopf Knöpfgässchen	Am Knopf	Str. Dragoș-Vodă
Hanfau	Hanfau	Str. Caraiman Str. Moșilor
Hennerberg	Hennerberg	Str. Avram Iancu
	Holzmarktgasse	Str. Ecaterina Teodoroiu
	Holzmarktplatz	Str. Zaharia Boiu Str. Crinului Str. Ecaterina Teodoroiu
	Kokelgasse	Str. Târnavei
Ziegelgasse	Kornescht	Str. Cornești
Lehmgrube	Lehmgrube	Str. V. Lucaciu
	Martin Eisenburgergasse	Str. 1 Mai
Mühlenham	Mühlenham	Str. Viilor
	Neugasse	Str. Ecaterina Varga
	Parkgasse	Str. Andrei Șaguna
	Postland	Lunca Poștei
	Quergasse	Str. Simion Bărnuțiu
	Schlachthausgasse	Str. Abatorului
Schneidereiskeule		Str. Nouă
Seilergang	Seilergang	Str. Gh. Lazăr
Bei der Siechhofbrücke		partea dinspre „podul pieții” a str. A. Șaguna

Siechhofgasse Siechhofberg	Siechhof Siechhofberg	Str. Ștefan cel Mare
Spitalsgasse	Spitalsgasse	Str. 1 Decembrie 1918
Unter der Steilau	Steilau	Str. Podei
Vor dem Wiesenberg Auf dem Wiesenberg	Wiesenberg	Str. Ana Ipătescu
Zwischen den Hüllen	Zwischen den Hüllen	Între Huli
Rohrau	Rohrau	„Rora”
Kreischgrund	Kreischgrund	Valea Stejăreni, hotarul cu satul Criș
Am Weisskircher Hattertgraben	Am Weisskircher Hattertgraben	Zona de la hotarul orașului Sighișoara cu satul Albești.
Wolkendorfergrund	Wolkendorfergrund	Valea Aurel Vlaicu